

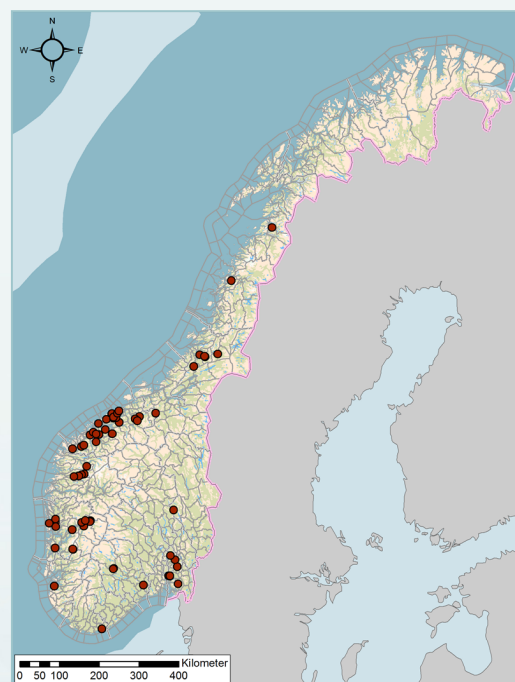
Japanpestrot *Petasites japonicus*

Fremmed art

Japanpestrot er innført som pryddplante, og den tar lett overhånd i hagene. Fra hageutkast kan den etablere seg på skrotemark og veikanter med fuktig, finkornet jord. I enkelte distrikter i Vest- og Midt-Norge er japanpestrot klart i spredning. Den kan etter hvert forventes å etablere seg andre steder, for eksempel i bekke- og elvekanter, og fuktige strand- og skogkanter. Det tette bladverket fortrenger hjemlige arter og endrer strøslag og jordsmonn.

Status
Risikovurdering 2012: Høy risiko (HI)

Utbredelseskart som viser ville forekomster av japanpestrot basert på herbariedata og ikke-belagte observasjonsdata (krysslister, artsobservasjoner o.a.).

Kjennetegn

Japanpestrot er en flerårig urt i kurvplantefamilien Asteraceae. I Norge er det underarten subsp. *giganteus* som er forvillet. Tidlig om våren kommer et par desimeter høye, tykke stengler med lange, tungeformete stengelblad med buede nerver og mange små kurver i en tett halvskjerm. Blomstene er gulhvite og rørformete; kurvene mangler kantkroner. Hele denne fertile delen av planten er lyst blekgrønn. Fra slutten av blomstringen utvikles bladene. De har mørkere, matt farge på oversiden og lysere underside som er mer eller mindre håret. De langskafte bladene er nærmest nyreformete, med tydelig, rundet innskjæring mot bladskafet, og de har spisse tenner i kanten. Bladene kan bli ca. 1 m brede.

Utbredelse

Japanpestrot kommer fra Øst-Asia. Den er relativt ny i det norske hagesortimentet, men det er foreløpig uklart når den først ble importert. I dansk hagelitteratur er den omtalt fra 1912; i norsk hagelitteratur fra 1950/60-årene. Det eldste herbariebelegget er fra 1931, men den nevnes som forvillet først i 1994-utgaven av Norsk flora. Japanpestrot forekommer meget spredt i Sør-Norge, men begynner å bli forholdsvis vanlig i enkelte distrikter, noe som antyder spredning ut fra enkelte primærforekomster. Dette gjelder for deler av Sunnfjord i Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal og Namdalen i Nord-Trøndelag. Japanpestrot er funnet nord til Nordland, men det er usikkert om den er stabil her.

Biologi

I sitt opprinnelige område spres japanpestrot på to måter: vegetativt med kraftige, krypende jordstengler og med frukter. Jordstenglene danner et omfattende underjordisk system som fører til lokal vekst og dannelse av svære bestander. Løsrevne biter av dette systemet kan bli fraktet rundt med jord, hageavfall osv. Arten blir raskt for stor i hager og blir da ofte kastet ut. Fruktenes frøknokk som letter spredningen med vind, og ikke minst med luftstrømmen fra biltrafikk. Blomstene er enkjønnet, og bare blomster av ett kjønn finnes på den enkelte planten (særbu). Det er ikke undersøkt om begge kjønn er representert i norske bestander. Frøspredning av arten er ikke kjent i Norge. Dagens forekomster skyldes sannsynligvis spredning ved hjelp av jordstengler.

Planten vokser gjerne på lysåpne steder, men den går også inn i halvskygge i skogkanter. Den trives best på relativt tung, fuktig og næringsrik jord. Japanpestrot finnes vanligvis i nær tilknytning til hager og veier, dvs. nær de stedene der den har vært dyrket. Den forekommer også på veistrekkninger der det ikke

De lysegrønne blomsterstandene til japanpestrot kommer tidlig om våren, mens bladene ennå er små og unge. Blomsterstandene visner ned under et tett dekke av blad.

er lett å spore opprinnelsen. Mange bestander vokser på skrotemark, på steder der den kan være dumpet med hageavfall. Den kan også vokse i steinete skrotemark (tipper og fyllinger), forutsatt at jorden innimellom steinene er egnet.

De svære bladene danner et tett feltsjikt, og under dem er det lite plass og lys for andre planter. Store bestander av japanpestrot får negativ virkning på den lokale, hjemlige floraen.

Japanpestrot har vært nyttet som prydblante i hager, og noen har brukt den til å dekke og stabilisere jordskråninger. I utlandet er den kjent som prydblante, medisinsplante og matplante (blomster og bladstilker). Vår tids interesse for urter og nye grønnsaker kan føre til at flere tar den i bruk.

Bestandsstatus

Japanpestrot er dokumentert fra Hordaland i herbariet fra 1930-

tallet, men informasjonen tyder på at arten har vært på stedene en god stund allerede. Arten har hatt en langsom ekspansjon etter dette, hovedsakelig på Vestlandet. Her har den også ekspandert meget raskt siden 1980. Japanpestrot er i dag kjent med langt over 100 forekomster i 12 fylker nord til og med Nordland.

Ekspansjonen forventes å fortsette i Trøndelag (den er etablert i Namdalen) og i søndre Nordland. Arten er muligens for godt tilpasset et fuktig og kjølig klima til å ha et tilsvarende potensial på Sør- og Østlandet.

Foreløpig er den vanligst i veikanter og -skråninger og skrotemark med fuktig, finkornet jord. Den kan etter hvert forventes å etablere seg andre steder med slik jord, for eksempel bekke- og elvekanter, fuktige strand- og skogkanter. Flere nettsteder peker på at arten har en lei tendens til å forvilles.

Japanpestrot kan på få år danne bestander hvor det tette bladverket fortrenger hjemlige arter. De store bladene gir et kompakt strølag som løser opp jordsmonnet og endrer dets struktur og sammensetning. Dette skjer imidlertid bare lokalt fordi arten mangler effektiv egenspredning og er avhengig av utkast fra hager o.l.

Referanser

Handeland, S. 1992. Forvilla artar av pestrot – *Petasites* L. Mill. Blyttia 50: 163-166.

Lenker

Plants for a future, <http://www.pfaf.org/database/plants>. Nettstedet har lenker til andre nettsteder og en litteraturliste.